

Τα πιο κλασικά λάθη που κάνουμε όταν μιλάμε

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Γινόμαστε Καλύτεροι

Ο καθηγητής γλωσσολογίας Χριστόφορος Χαραλαμπάκης δίνει απαντήσεις στο [newsbeast.gr](#) Πόσες φορές ξεκινάμε μία φράση, και αναρωτιόμαστε από μέσα μας αν αυτό που λέμε ή γράφουμε είναι σωστό; Αρκετές ίσως. Άλλες πάλι τα λάθη βγαίνουν αβίαστα, είτε στον προφορικό είτε στον γραπτό λόγο.

Όπως χαρακτηριστικά λέει ο καθηγητής ο καθηγητής γλωσσολογίας, Χριστόφορος Χαραλαμπάκης στο [newsbeast.gr](#), όποιος κάνει λάθη στη γλώσσα δεν είναι απαραίτητα λόγω έλλειψης μόρφωσης.

Δημοσιογράφοι και πολιτικοί αλλά και όσοι έχουν ως κύριο εργαλείο το λόγο στην καθημερινότητά τους, λένε ή γράφουν πολλές φορές πράγματα, τα οποία μας αφήνουν κυριολεκτικά... άφωνους.

Ο καθηγητής τονίζει πως «όταν ένα λάθος καθιερωθεί στη γλώσσα, παύει να είναι λάθος».

Όπως λέει χαρακτηριστικά ο κύριος Χαλαμπάκης: «τα λάθη αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ζωής μας και φυσικά απ' αυτά δεν μπορούν να εξαιρεθούν τα γλωσσικά λάθη. Ο περισσότερος κόσμος νομίζει ότι τα λάθη οφείλονται μόνο σε άγνοια, αδιαφορία ή επιπολαιότητα των φυσικών ομιλητών και δεν συνειδητοποιεί ότι το ίδιο το γλωσσικό σύστημα παρουσιάζει ποικίλες αλλαγές και «αποκλίσεις». Οι γλωσσολόγοι έχουν καταγράψει ελλείψεις (ζηλιάρης, ζηλιάρα, αλλά ζηλιάρικο

από το ζηλιάρικος) και ιδιόμορφους σχηματισμούς (γενική του θανάτου ή του θάνατου, αλλά: είναι του θανατά). Απειράριθμες είναι οι παραδοξότητες ή εσφαλμένες χρήσεις στη γλώσσα που δεν ενοχλούν πια (κάτσε όρθιος, περί ορέξεως ουδείς λόγος, το «ορθό» όμως θα ήταν περί γεύσεων ουδείς λόγος, αφού πρόκειται για το *de gustibus non disputantur*) κ.ά.».

Καταρχήν ή καταρχάς;

Επειδή το καταρχάς παραπέμπει στο «μαθητάς» και γενικότερα στην καθαρεύουσα, ορισμένοι νιώθουν απέχθεια και το αποφεύγουν, χρησιμοποιώντας το καταρχήν ακόμα και αν είναι λάθος.

Καταρχάς: Πρώτ' απ' όλα, αρχικά

Καταρχήν: Κατά βάση, στα βασικά σημεία (Δεν διαφωνώ καταρχήν, αλλά στα βασικά θέματα)

Παρόλ' αυτά, καταχρηστικά, όπως επισημαίνει ο κύριος Χαραλαμπίδης, κάποιοι χρησιμοποιούν το καταρχήν ακόμα και όταν δεν πρέπει, παρά το γεγονός ότι είναι λάθος.

Από ανέκαθεν ή ανέκαθεν;

Το σωστό είναι το ανέκαθεν. «Η έκφραση από ανέκαθεν οφείλεται στην ασάφεια του συστήματος», επισημαίνει ο γλωσσολόγος. «Ήδη στην ελληνιστική κοινή εμφανίζονται πολύ συχνά ανάλογοι σχηματισμοί: από μακρόθεν. Ο δημοσιογραφικός λόγος επέβαλε τη χρήση του ρήματος διαρρέω ως μεταβατικού, και αντίθετα, του μεταβατικού ρήματος διαπραγματεύομαι με παθητική διάθεση: Οι μετοχές που διαπραγματεύτηκαν (= αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης) ήταν οι εξής ...

«Το πέος του '40 και το ύστατο... χέρι!»

«Αρκετά από τα λάθη που συγκεντρώνουν οι διάφοροι κινδυνολόγοι αποτελούν συχνά στιγμιαία αδυναμία της γλωσσικής πραγμάτωσης, η οποία οφείλεται σε απροσεξία ή κόπωση του ομιλητή. Το χαίρε δεν απέχει πολύ στην προφορά από το χέρι και γι' αυτό είναι εύκολα κατανοητή η πρόταση: Όλοι οι συγγενείς μαζεύτηκαν για το ύστατο χέρι. «Το πέος του '40» αποτελεί «φροϊδικό ολίσθημα» (Freudian slip)», σημειώνει ο Χριστόφορος Χαραλαμπίδης.

Λάθη με κριτήριο την εφαρμογή «λογικών» αρχών στις οποίες όμως δεν υπακούει η ίδια η γλώσσα

«Κανονικά θα έπρεπε να λέμε γλυχαιμία, όπως λέμε και γράφουμε λευχαιμία. Έχει όμως επικρατήσει το γλυκαιμία», επισημαίνει ο καθηγητής.

Αποκλίσεις του ίδιου του γλωσσικού συστήματος

Πλήρης ή πλήρες;

Όπως λέει ο γλωσσολόγος, η πιο χαρακτηριστική περίπτωση είναι η κλίση των τριγενών και δικατάληκτων επιθέτων της αρχαίας Ελληνικής σε -ης, -ες, οξύτων ή παροξύτων. Λάθη του τύπου ένα πλήρης αφιέρωμα γίνονται και από μορφωμένους ομιλητές. Εξίσου συχνά δεν είναι σε θέση πολλοί μητρικοί ομιλητές, και μάλιστα, ανώτατου μορφωτικού επιπέδου, να κλίνουν σωστά τη μετοχή ενεστώτα πολλών ρημάτων. Ένα πανεπιστήμιο μας πληροφορεί ότι διαθέτει Κατάλογο τρεχόντων (αντί τρεχουσών) συνδρομών περιοδικών. Συχνά λέγεται τρεισήμισι κιλά, αντί τριάμισι. Το σωστό είναι τρεισήμισι μήνες, τριάμισι χρόνια.

Αμφιλεγόμενα γλωσσικά λάθη

«Πολλά από τα θεωρούμενα γλωσσικά λάθη αποτελούν ποικιλίες του συστήματος της γλώσσας και δεν είναι επιστημονικά ορθό να οριοθετούνται με διαχωριστικές γραμμές του τύπου: 'σωστό-λάθος'», λέει ο καθηγητής γλωσσολογίας.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα:

Εγχειρισμένος ή εγχειρημένος;

Ο «ορθός» τύπος εγχειρημένος δεν λέγεται. Είμαι (πρόσφατα) εγχειρισμένος θα πει ο νεοέλληνας. Το λόγιο αρχαίο ρήμα εγχειρώ, από το οποίο παράγεται η εγχείρηση, έχει εδώ και αιώνες αντικατασταθεί από το εγχειρίζω, με την ίδια σημασία, που είναι και αυτό της μεταγενέστερης εποχής. Γιατί, λοιπόν, να παράγεται η μετοχή από το εγχειρώ και όχι από το εγχειρίζω; Η εγχείρηση γράφεται συχνά με ι, επειδή συνδέεται από τον κόσμο με το εγχειρίζω.

Χειρουργός ή χειρουργός;

Και τα δύο είναι σωστά. Το χειρουργός ανήκει στο επίσημο ύφος

Πρωτίστως ή πρώτιστα;

Κανονικός θεωρείται ο δεύτερος τύπος, όπως άριστα και όχι αρίστως, όμως από το πρώτιστος, αναλογικά προς το ευχάριστος σχηματίστηκε το πρωτίστως.

Απηυδήσει ή απαυδήσει;

Το σωστό είναι το απαυδήσει και όχι το απηυδήσει, για χρήση στο παρόν. Γίνεται απηύδησε όμως σε παρελθοντικό χρόνο.

Παράγγειλα ή παρήγγειλα;

Το σωστό σε αυτή την περίπτωση είναι το παράγγειλα, αλλά συμβαίνει το ίδιο όπως και στην περίπτωση του «απηύδησα».

Οκτώμβριος ή Οκτώβριος;

Το σωστό είναι σύμφωνα με τον κύριο Χαραλαμπάκη το Οκτώβριος. Υπάρχει όμως το Νοέμβριος και το Δεκέμβριος με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ισορροπία και να 'γέρνει' το σύστημα. «Δεν αποκλείεται όμως κάποια στιγμή να επικρατήσει το Οκτώμβριος και πλέον να μην ενοχλείται κανείς από τη χρήση του», επισημαίνει.

Παρεπιπτόντως ή παρεμπιπτόντως;

Το σωστό είναι το παρεμπιπτόντως.

Λάθη στη χρήση απαιτητικού λεξιλογίου

Απειρόκαλος δεν είναι ο καλαίσθητος, αλλά ακριβώς το αντίθετο, ο ακαλαίσθητος. Ευάριθμος: δεν είναι ο πολυάριθμος, αλλά ο ολιγάριθμος.

«Όσο και αν ενοχλούνται ορισμένοι, πρέπει να γίνει ευρύτερα κατανοητό ότι η γλώσσα δεν διαμορφώνεται στα γραφεία των λογίων. Επιβάλλεται να παρακολουθεί κανείς πως εξελίσσεται η χρήση της γλώσσας και να διαμορφώνεται ανάλογα η γλωσσική μας πολιτική», συμπληρώνει ο Χριστόφορος Χαραλαμπάκης.

Κηφισιάς ή Κηφηφιάς; – Αράχωβας ή Αραχώβης;

«Δεν υπάρχει λόγος να πειθαναγκάσουμε τον κόσμο να λέει Λεωφόρος Κηφισιάς, αφού ο τύπος Κηφηφιάς είναι εσφαλμένος, αποτέλεσμα υπερδιόρθωσης. Και η οδός Αραχώβης δεν θα γίνει οδός Αράχοβας. Όταν όμως υπάρχουν περιθώρια παρέμβασης για την αποτροπή χρήσης της αδόκιμης λέξης ή έκφρασης, τότε είναι υποχρέωση των ειδικών και άλλων κρατικών ή μη φορέων να ασκήσουν την επιρροή τους για την καθιέρωση του ορθού και τη βελτίωση της ποιότητας της γλώσσας των Νεοελλήνων», εξηγεί ο γλωσσολόγος.

Οι... στήλες του «Ολυμπίου Διός»

Ο καθηγητής αναφέρει ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι ο κόσμος λέει τώρα πια οι στύλοι και όχι οι στήλες «του Ολυμπίου Διός».

Το λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών

Η Ακαδημία Αθηνών κυκλοφόρησε πριν από δύο μήνες το Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας, στο οποίο εισάγει το κριτήριο της χαλαρής νόρμας και αποενοχοποιεί τον μητρικό ομιλητή από μια σειρά υποτιθέμενων «λαθών». Θεωρεί ισοδύναμους τους τύπους αβγό και αυγό, κτίριο και κτήριο. Επισημαίνει όμως τα εμφανή λάθη, όπως αδριάντας, απαξιεί (απαξιού το σωστό), βλήτο (βλίτο το

σωστό), γεννηθήτω (γενηθήτω το σωστό), γραφειοκρατεία (γραφειοκρατία το σωστό).

Ξενόφερτες λέξεις

Δεν είναι λάθος η χρήση πληθυντικού για ξενικές λέξεις, των οποίων η χρήση γίνεται κατά περίπτωση.

Κόκα-κόλα ή κόκα-κόλες;

Για παράδειγμα «Ήπιαμε δύο κοκακόλες. Δεν συνηθίζεται να λέμε «Ήπιαμε δύο κοκα-κόλα», ενώ υπάρχουν και οι άκλιτες ξενικές λέξεις όπως το μπουφάν ή το μπριάμ.

Smartphone ή smartphones;

«Είμαστε σε ένα στάδιο που περιμένουμε τι θα γίνει. Και τα δύο όμως είναι σωστά, τόσο τα “smartphones”, όσο και τα “smartphone”. Η γλώσσα εξελίσσεται και περιμένουμε να δούμε αν θα καθιερωθεί στο κλιτικό μας σύστημα μία λέξη, κάτι που δεν το γνωρίζουμε εκ των προτέρων. Σε κάθε περίπτωση η γλώσσα αλλάζει και κάτι που χθες μπορεί να είχε μία μορφή, αύριο να είναι διαφορετικό», σύμφωνα με τον καθηγητή.

«Ο κλειδαράς δεν είναι αυτός που φτιάχνει μεταλλικά κλειδιά»

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ο κλειδαράς δεν είναι αυτός που φτιάχνει μεταλλικά κλειδιά.

Ο Χριστόφορος Χαραλαμπάκης επισημαίνει ότι η έννοια κλειδί άλλαξε, δεδομένου ότι υπάρχουν μαγνητικά κλειδιά ή κάρτες κλειδιά. «Κλειδαράς είναι ο επαγγελματίας που πουλάει κλειδιά όλων των ειδών αλλά και κλειδαριές. Φτιάχνει αντικλειδιά και επισκευάζει όλων των ειδών τα κλειδιά και τις κλειδαριές ή ανοίγει κλειδαριές όταν ο ιδιοκτήτης τους έχει κλειστεί έξω».

«Ο οικοδόμος δεν είναι αυτός που κατασκευάζει σπίτια»

«Τέλος, ο οικοδόμος δεν είναι αυτός που κατασκευάζει σπίτια. Οικοδόμος είναι κάθε τεχνίτης που κατασκευάζει το οτιδήποτε είναι σχετικό με την αποπεράτωση ενός σπιτιού. Οικοδόμος μπορεί να είναι και ο «μπετατζής» και ο «πλακατζής» ή ο «πατωματζής», αλλά και ο «σκεπάς». Όλα αυτά δείχνουν την εξέλιξη της γλώσσας με βάση τις σύγχρονες συνθήκες και απαιτήσεις. Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι πριν από μερικά χρόνια δεν υπήρχε το κοινωνικό φαρμακείο ή το κοινωνικό παντοπωλείο, καθώς οι σύγχρονες ανάγκες ήταν εκείνες που τα «γέννησαν». Η γλώσσα παρακολουθεί και καταγράφει ως ευαίσθητος σειсмоγράφος ότι γίνεται στην κοινωνία», καταλήγει ο κύριος Χαραλαμπάκης.

Ρεπορτάζ: Γιώργος Λαμπίρης

Πηγές: aggoureas - offsite.com.cy